



De President van de Algemene Rekenkamer
Postbus 20015
2500 EA Den Haag

www.rijksoverheid.nl
www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/minbzk

Kenmerk
2017-0000222808

Uw kenmerk

Datum **9 MEI 2017**

Betreft Bestuurlijke reactie op het conceptrapport de Staat van de rijks-
verantwoording 2016

In uw brief van 19 april 2017 heeft u mij het concept van de Staat van de rijksverantwoording 2016 gezonden met de vraag om een bestuurlijke reactie. In mijn reactie ga ik in op enkele belangrijke onderwerpen uit uw conceptrapport voor zover die betrekking hebben op de rijksbrede bedrijfsvoering.

Personeel Rijk

Het verheugt mij dat u de aandacht voor de toekomstige samenstelling van het rijkspersoneel met mij deelt. U vraagt zich daarbij af of de ruimte die ik geef aan de collega's in balans is met de ambities van het personeelsbeleid en u bent van mening dat dit scherper mag. Ik hecht er aan hier op te merken dat mijn collega-ministers een eigen verantwoordelijkheid hebben bij de verwezenlijking van het personeelsbeleid.

De personele omvang van de rijksoverheid en de richting waarin deze zich begeeft is voor u een punt van aandacht. Op onderdelen zal het Rijk in personele samenstelling krimpen als gevolg van lopende budgettaire taakstellingen. Andere onderdelen daarentegen zullen als gevolg van nieuw beleid in omvang toenemen. Tevens hebben we de afgelopen periode diverse voorbeelden gezien van nieuwe taken voor het Rijk. Uw schatting dat het Rijk nog met 9.000 fte moet krimpen wordt door mij niet herkend.

De signalen over een hoge werkdruk die u, evenals de secretarissen-generaal, waarneemt, neem ik ter harte. De kwaliteit van de dienstverlening en een aanvaardbare werkbelasting van de medewerkers dienen te zijn gewaarborgd.

Tevens stelt u dat de meerjarige personeelsplannen die in 2016 zijn opgeleverd te veel uiteenlopen voor een rijksbrede aanpak. Dit was ook niet de insteek van deze plannen, maar in interdepartementaal samenwerkingsverband wordt wel degelijk gekeken naar trends, ontwikkelingen en thema's die de afzonderlijke departementen overstijgen en input kunnen vormen voor het rijksbrede personeelsbeleid. In dit verband is het goed op te merken dat in 2018 (net als in 2014) een onderzoek naar de (toekomstige) arbeidsmarkt bij de rijksoverheid zal worden uitgevoerd.

Verder geeft u aan dat de vraag naar de duurzame inzetbaarheid voor medewerkers bij het Rijk niet te beantwoorden is zolang niet helder is wat de personeelsbehoefte is voor de (nabije) toekomst. Terecht wijst u daarbij op de te

Datum

Kenmerk
2017-000222808

verwachten overschotten ten aanzien van middelbaar administratief personeel. Digitalisering en robotisering hebben grote gevolgen voor deze groep medewerkers. De omvang van deze overschotten en het moment waarop ze zich voordoen is echter afhankelijk van tal van factoren. Dat neemt niet weg dat we willen en moeten anticiperen op deze ontwikkelingen. Dat doen we dan ook door op verschillende manieren aandacht te besteden aan de mobiliteit, gezondheid, motivatie, competenties en productiviteit van medewerkers nu en in de toekomst. Niet alleen voor de duurzame inzetbaarheid van medewerkers bij het Rijk, maar ook voor hun inzetbaarheid op de arbeidsmarkt in algemene zin.

U constateert dat er nog steeds tekorten bestaan met betrekking tot ICT-personeel en specifieke ICT-expertise. Het thema "instroom en doorstroom van ICT'ers" is een van de prioriteiten in de Strategische I-Agenda Rijksdienst die op 2 december 2016 aan de Tweede Kamer is aangeboden (Tweede Kamer, vergaderjaar 2016-2017, 31 490, nr. 221). De I-Agenda wordt op dit onderdeel verder uitgewerkt in een rijksbreed onderzoek om een beeld te krijgen van tekorten en overschotten van I(CT)-personeel. Tegelijkertijd wordt er op korte termijn aan rijksbrede initiatieven gewerkt, zoals specifieke arbeidsmarktcampagnes gericht op ICT'ers, het rijksbreed delen van CV's van potentiële ICT-werknemers en het opzetten van een ICT-stagebureau. Mede op basis van de uitkomsten uit het onderzoek en opgedane ervaringen uit de initiatieven op korte termijn wordt in 2017 een plan van aanpak opgesteld met (aanvullende) beleidsmaatregelen en/of initiatieven om de belangrijkste knelpunten, ook richting de toekomst aan te pakken.

Uitdagingen voor generieke digitale infrastructuur

U memoreert de beslissing dat de kosten van enkele GDI-voorzieningen vanaf 2018 zullen worden doorbelast en signaleert het risico dat afnemers van deze voorzieningen niet bereid zullen zijn te betalen als de kwaliteit tegenvalt. U stelt dat de minister van BZK, coördinerend minister voor de GDI, dit vooraf niet heeft onderzocht.

Met de toenemende digitalisering van de overheidsdienstverlening is het belang van de onderliggende GDI de afgelopen jaren sterk toegenomen. Tot nu toe ontbraken echter eenduidige en structurele afspraken over de financiering. In 2016 zijn verschillende vormen van financiering, de voor- en de nadelen, de risico's en (on)mogelijkheden in beeld gebracht en besproken. Dit is gebeurd onder regie van de Digicommissaris, samen met alle betrokken departementen en afnemers uit centrale en decentrale overheden. Naar aanleiding van deze interbestuurlijke afweging van de financieringsmogelijkheden is naar voren gekomen dat doorbelasting de beste duurzame financieringsvorm voor de GDI is, ondanks de constatering dat het zou kunnen leiden tot negatieve effecten op het gebruik.

Bij het besluit over het doorbelasten van de beheer- en exploitatiekosten van GDI-voorzieningen aan afnemers op basis van het profijtbeginsel, is een aantal maatregelen genomen om het door u geconstateerde risico in ieder geval deels te mitigeren. Zo wordt de rol van de afnemers in de sturing op de betreffende voorzieningen versterkt, zodat zij beter kunnen sturen op de door hen gewenste kwaliteit en het kostenniveau van de voorziening. Tevens wordt, samen met de afnemers, bij de verdere uitwerking van de doorbelasting bekeken hoe eventuele negatieve effecten zo goed als mogelijk kunnen worden verzacht en zal in 2018 een evaluatie plaatsvinden.

Datum

Kenmerk

2017-0000222808

Door deze duurzame financieringsafspraken zijn er geen ad hoc regelingen meer nodig om beheer- en exploitatiekosten te dekken. Daardoor ontstaat financiële rust en voorspelbaarheid. Dit is van groot belang voor de continuïteit van (digitale) dienstverlening aan burgers en bedrijven van de overheid als geheel.

Beveiliging van informatie moet beter

Het onderzoek naar verbeteringen in het proces van inzage en correctie van persoonlijke gegevens in registraties loopt. U stelt terecht dat het rechtzetten van onjuiste gegevens bij meerdere overheidsinstanties voor burgers een heel lastige opgave is. Het is aan het volgende kabinet om daar, mede in relatie tot de implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming, stappen in te zetten.

Wat betreft de verantwoordelijkheid voor de informatiestromen heeft de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid in 2011 al het nodige en vergelijkbare gezegd in het rapport iOverheid. Daar is ook een kabinetsreactie op gegeven (Tweede Kamer, vergaderjaar 2011 nr. 26643-211). Het is een bekend risico dat op allerlei manieren aangepakt wordt, onder andere via de Wet bescherming persoonsgegevens.

Uit de praktijk blijkt dat de verantwoordelijkheid voor het (her)gebruik van gegevens een complexe opgave is. Onder meer omdat het lastig is vast te leggen, na te leven en daar toezicht op te houden. Dit is een van de aanleidingen voor het Programma Gegevenslandschap. Dit overheidsbrede programma is erop gericht om kwaliteit, toegankelijkheid en transparantie van gegevens te verbeteren ten behoeve van het (her)gebruik, de controleerbaarheid en navolgbaarheid van het gebruik (ook door personen wiens gegevens het betreft, in casu inzage en correctie) binnen de grenzen van de betreffende wettelijke kaders.

In dit kader kan ik ook melden dat ik een hulpmiddel heb geïntroduceerd, de zogenoemde Willen-Mogen-Kunnen-tool, die ambtenaren bewust maakt van (her)gebruik van gegevens binnen de overheid. Hiermee wordt aan de voorkant voorkomen dat gegevens verkeerd gebruikt (kunnen) worden. Daarnaast wordt er met zowel de markt als universiteiten onderzocht of de transparantie van gegevensgebruik technisch opgelost kan worden.

De door u aangehaalde controleerbaarheid en transparantie van genomen beslissingen op basis van algoritmes en grote databestanden wordt door het kabinet onderkend als een terecht aandachtspunt. Daarom wordt in 2017 een onderzoek uitgevoerd om te bekijken in hoeverre het vrijgeven van overheidssoftware als open source software dit probleem voldoende kan ondervangen.

Informatiebeveiliging ministeries

Ik onderken het belang van informatiebeveiliging dat u aan de hand van enkele praktijkincidenten van buiten de rijksoverheid schetst. Ik kan mij ook vinden in uw conclusie dat informatiebeveiliging bij de ministeries nog tekortkomingen vertoont. Met de CIO's van de ministeries ben ik, vanuit mijn coördinerende rol, in gesprek om de aanpak van informatiebeveiliging rijksbreed te verbeteren. De CIO-Rijk beschikt dit jaar over de individuele departementale ADR-rapportages om in zijn gesprekken met de CIO's in te kunnen gaan op specifieke aandachtspunten per departement.

Datum

Kenmerk
2017-0000222808

Inkoop Rijk

U merkt op dat fouten en onzekerheden bij inkopen de belangrijkste oorzaak zijn van de onrechtmatigheden die u in de rijksrekening aantroft en dat problemen vooral spelen bij relatief kleine inkopen. In dit verband geeft u aan dat het knelpunt met name zit bij de selectie van de leverancier. De problematiek waar u op doelt hangt samen met de verschillen in interpretatie van de uit de Aanbestedingswet 2012 volgende verplichting tot motivering van de leveranciersselectie. Ik heb er vertrouwen in dat de afspraken die ik, samen met de minister van Economische Zaken en de minister van Financiën, met u en de Auditdienst Rijk heb gemaakt over de inkopen binnen het Rijk, zorgen voor verbetering.

U wijst ten aanzien van de gemaakte afspraken echter op een risico, namelijk een tekort aan deskundige inkopers. Specifiek signaleert u dat inkopers te weinig kennis van de markt hebben en dat het daardoor mis gaat bij de keuze van de leverancier of bij de onderbouwing van die keuze. Ik herken dit signaal ten dele. Ten aanzien van het categoriemanagement is vastgesteld dat de strategische marktkennis groeiende is, maar nog niet bij alle categorieën van voldoende niveau. De problematiek rond de motivering van de leveranciersselectie heeft echter betrekking op kleine inkopen, niet op aanbestedingen onder categoriemanagement.

Verder geeft u een opsomming van verbeterpunten die een evaluatie van het rijksinkoopstelsel aan het licht heeft gebracht. Ik hecht er in dit verband aan die verbeterpunten in het juiste perspectief te plaatsen, namelijk het hoge ambitieniveau voor de rijksinkoop dat ik samen met de ministeries nastreef. De afgelopen jaren is namelijk al veel bereikt.

Eén van de verbeterpunten is het kwaliteitsniveau van medewerkers in de inkoopuitvoering. Ik onderken dat ministeries moeite hebben om voldoende gekwalificeerd inkoop personeel aan te trekken en te behouden. Er is sprake van een arbeidsmarktprobleem maar er is ook ruimte voor verbetering op het gebied van leren en kennisdeling. Daarom streef ik rijksbrede samenwerking na op het gebied van personele werving en het bevorderen van de doorontwikkeling van het rijksinkoopstelsel. Dit doe ik via de uitvoering van een interdepartementaal programma, waarmee de doorontwikkeling van de Rijksinkoop ter hand wordt genomen. Dit programma bevat een zestal deelprogramma's om:

- taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden eenduidig te beleggen;
- sturing op prestaties op basis van kwantitatieve indicatoren mogelijk te maken;
- het niveau van professionaliteit en kwaliteit te verhogen;
- de strategische functie van inkoop beter te benutten;
- doelmatig en innovatief inkopen binnen de kaders van rechtmatigheid te bevorderen;
- de relatie met de klant te verbeteren.

Met dit programma beoog ik de rijksinkoop op de gesignaleerde punten te verbeteren.

Vastgoed – inzicht en waardeontwikkeling

In hoofdstuk 4 geeft u de uitkomsten aan van uw onderzoek naar de resultaten van het beleid van de ministers. In paragraaf 4.3 *Geen inzicht in besparingen en waardeontwikkeling vastgoed* constateert u onduidelijkheid over de opbrengst van de afstoot van rijksvastgoed. Ik verwijs u graag naar mijn reactie op het 'Verantwoordingsonderzoek 2016', waarbij ik heb aangegeven uw aanbeveling over te nemen om een tussentijdse evaluatie uit te voeren naar de afstoot van

Datum

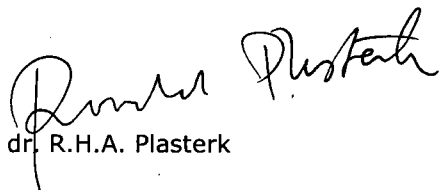
Kenmerk
2017-0000222808

rijkskantoren. Ik zal de tussentijdse evaluatie koppelen aan de herijking van de masterplannen voor de rijkskantoren, die vooralsnog voor 2018/2019 gepland staat.

U meldt verder dat het onduidelijk is of en hoe de opbrengst van de afstoot van vastgoed ten goede is gekomen aan de betrokken departementen. Wat betreft rijkskantoren is per 1 januari 2016 het nieuwe rijkshuisvestingsstelsel van kracht, waarbij de afname van m² bvo bij afstoot van vastgoed wordt meegenomen in het besparingspotentieel van de masterplannen. De betreffende m² zijn immers niet meer voor verhuur aan rijksonderdelen beschikbaar. De (eenmalige) financiële opbrengst van de afstoot wordt niet meegenomen in het besparingspotentieel van de masterplannen.

Daarnaast stelt u dat het onduidelijk is hoe het in de 'Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk 2016' geschatte besparingspotentieel van ruim € 130 miljoen per jaar vanaf 2020 is opgebouwd. Het betreft hier besparing op de huisvestingskosten van departementen voor kantoorruimte. Het besparingspotentieel volgt uit de masterplannen (in 2013 vastgesteld en in 2016 geactualiseerd). Wijzigingen in het volume (zoals vastgelegd in de masterplannen) en/of de daarbij behorende kosten bepalen uiteindelijk in hoeverre het besparingspotentieel wordt gerealiseerd.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,



dr. R.H.A. Plasterk